

Christian Ohm Daniel Zanger

Disputatio Iuridica Materiam. Privatorum delictorum difficilem non minus quam utilem continens

Rostochii: Praelo Reusneriano, 1610

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn728671018>

Druck Freier Zugang

RU jurist. 5. Nov. 1610

Ohm, Christian /b

21

58

DISPVATIO JV-
RIDICA

MATERIAM.

55

Privatorum delictorum difficilem non minus
quàm utilem continens.

Quam

D. T. O. M. A.

Permissu & autoritate Amplissimi ordinis juridici in
inlytâ Rostochiensî Academiâ,

Præfide

Clarissimo & Consulissimo Viro,

DN. CHRISTIANO OHM, J. U. D.

Publicæ *αὐθεντίας* gratiâ defendere conabitur.

DANIEL ZANGERVS VVittebergensis

Saxo.

Novemb.

Ad diem 27. Octobr. in Auditorio magno;
Initium fiet horâ 7. matutina.

I. D. 187. 57

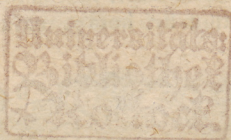

ROSTOCHII,

Prælo Reufneriano, Anno M. DC. X.

1610

MATERIALIA

DISPUTATIO DE PRIVATIS DELICTIS.

THESIS I.

E privatis delictis disputaturis nobis ante omnia præmittendum erit illud, quid sint delicta. Definiuntur verò, quod sint offensiones contrà jus illatæ, eaq; ratione pænæ inducuntur, quæ nisi inducerentur, respublicæ omnes etiam optimis legibus constitutæ non forent firmæ, sed ruituræ essent uno eodemq; momento.

I I.

Horum verò divisio multiplex est: quædam perhibentur propria, quædam impropria, quædam nominata, quædam innominata, & id genus alia secundum varias variantium Dd. conclusiones. Principalis v. maximeq; usitata est hæc, quâ delicta dividuntur in privata & publica.

III.

Privata sunt, quæ privatam formulam agendi habent, nec aliqua lege publica sunt effecta: Publica, quæ ex legibus publicorum judiciorum veniunt.

IV.

Publica in alienum locum rejecturi: de privatis autem hic agere nostri est instituti: Horum quatuor potissimum sunt species: Furtum, Rapina, Damnum injuriâ datum, & injuria.

V.

Cum autem furtum omnium ex his quatuor speciebus sit frequentissimum; meritò priore loco ponitur, hujusq; Etymologia partim latina, vel à furvo, id est nigro, eò quod clam & obscure fiat, & plerumq; noctu, vel à fraude, vel à ferendo vel auferendo: partim Græca à φῦρ, quod verbum furem denotat. Verum probabilius, reiq; magis congruentius, ut furem vel furtum à ferendo vel auferendo denominatum dicamus, quod Græci etiam φῦρας δατὸ φέρειν,

phœv, id est, à ferendo vel auferendo dixerint, cum aliter furtum quàm auferendo vel contrectando fieri non possit.

VI.

Estq; contrectatio fraudulosa, lucrificandi gratiâ, vel ipsius rei vel etiam usus ejus, possessionisvé, quod lege naturali prohibitum est admittere.

VII.

Contrectare hoc in loco latè sumitur, aded, ut non tantum sit rem amovere vel auferre, sed etiam eadem cum damno abuti alterius, itemq; ad furandum opem ferre.

VIII.

Furtorum duo sunt genera manifestum & nec manifestum. Nam conceptum & oblatum species potius sunt actionis furto coherentes, quam genera furtorum. Manifestum, cum fur, qui vel in ipso furto apprehenditur, vel in eo loco, ubi furtum fit, saltem visus sit rem furtivam tenere antequam eò perveniret, quò deferre vel deponere destinasset.

IX.

Furtum nec manifestum econtrà dicitur illud, cum fur in ipso furto apprehensus non sit, nec eo loco, quo ablatum deponere destinasset.

X.

Causa efficiens furti est fraudulosa voluntas, non enim sola & plena ablatio, amotioq; requiritur, sed imprimis attendendum, ut fiat furtum animo furandi, absq; affectu enim furandi commissum dici nequit.

XI.

Undè rectè constitutum, furiosos & impuberes in furti crimen incurrere non posse, nisi hi doli capaces sint.

XII.

Hinc consequens est furem non esse qui putavit, se domini voluntate rem attingere. Non enim dolo fecisse præsumitur, qui putat dominum consenturum fuisse. Et econtrà nec is, qui invito domino se facere putavit, cum fiat consentiète domino, furti obligatur.

XIII.

Materia, circa quam furtum versatur sunt res, aut usus rei, aut possessio.

Dici.

XIV.

Dicimus autem res alienas, mobiles & corporales, suæ enim quisq; rei est moderator & arbiter, & res immobilis non proprie potest contrectari; uti nec incorporalis: & hoc ita obtinet, ut etiam rei minimæ furtum fieri posse arbitremur.

XV.

Porro sciendum est ad res alienas in hâc materiâ etiam referri posse res communes, habito respectu portionis, & proprias, habitâ ratione juris, quod alius in ijs habet.

XVI.

Pro alienis autem haberi non possunt, quæ nullius sunt in bonis. Hinc hæreditariæ rei furtum fieri non posse putamus, nisi forsitan ei auferatur, cui defunctus pignoris loco dedit, aut commodavit, uti nec rei derelictæ, furtum enim non fit, nisi fit, cui fiat.

XVII.

Et quamvis liberorum hominum furtum fieri possit, eo tamen casu plagium magis fieri censemus. Sic res publicas vel sacras surripiens ex L. Julia crimen peculatus committere dicitur.

XVIII.

Deinde usus rei & possessionis furtum fieri antea diximus; Et quò ad usum quidem, si creditor pignus, depositarius rem depositam, commodatarius rem commodatam ad alium usum transferat, quàm cujus gratiâ data est.

XIX.

Possessionis verò, si res creditori pignori data surripiatur, sive id fiat à domino ipso, sive extraneo aliquo, & hoc utroq; casu creditori competere actionem furti Iulianus rescripsit.

XX.

Econtra verò si quis à debitore moroso debitum consequi non possit, & surripiat pro eo rem æquivalentem; non dari hoc casu debitori furti actionem extra controversiam est.

XXI.

Finis furti est lucrum, sine intentione enim lucrandi furtum fieri non posse, ex ipsâ definitione patet.

A 1

Hinc,

XXII.

Hinc, qui rem alienam eo animo furripit, ut vel Deo ipsi vel proximo egeno largiatur, furtum facere, nullum est dubium.

XXIII.

Effectus deniq; furti consistit, vel in actionibus, vel in pænis.

XXIV.

Actiones autem hæ aut sunt rei per secutoria, aut pænales maleficij coercionem concernentes.

XXV.

Ad illas pertinent actio ad exhibendum, Rei vindicatio, condictio furtiva: ad has actio furti.

XXVI.

Neq; indistinctè hæ actiones cuilibet exercendæ dantur, neq; adversus quemlibet. Actio enim ad exhibendum & Rei vindicatio soli domino conceditur, & hæredibus ejus, nec ullis alijs, & hoc quidem adversus quemlibet possessorem.

XXVII:

Condictio verò furtiva competit vero vel quasi domino, adversus furem tantum, ejusq; hæredes, qui ex causa hæc furtiva tenentur in solidum, non ex ea tantum parte, quæ ad eos pervenit.

XXVIII.

Actiones furti dantur ei, cujus honesta causa interest, furtum non esse factum, contra furem tantum; non etiam ipsius hæredem, nisi lis cum defuncto fuerit contestata.

XXIX.

Agitur verò ad pœnam furti vel civiliter, vel criminaliter: Civiliter ad pœnam quadrupli si furtum est manifestum, dupli verò si nec manifestum, illa quidem jure prætorio, hæc civili jure in fures est sancita.

XXX.

Criminaliter agitur hodiè ex constitutione Caroli V. ad pœnam strangulationis vel laquei, si videlicet furtum sit ter iteratum.

XXXI.

Ejusmodi autem pœnam capitalem nec divino nec humano juri refragari constanter adfirmamus.

Hinc

XXXII.

Hinc non putamus à pœna strangulationis liberari furem, vel alium quemlibet reum, si à pœna in matrimonium petatur. Sicut nec is fit immunis, qui rupto laqueo de patibulo in terram cadit incolumis.

XXXIII.

Altera privatorum delictorum species est Rapina, quæ est contractatio fraudulosa & violenta rei alienæ & quidem rei mobilis.

XXXIV.

Differt hæc à furto, quod hoc semper clam, rapina autem vi & palam committatur.

XXXV.

Causa efficiens est animus fraudulosus, & vis; qui enim per errorem aut ignorantiam rem alienam, existimans suam esse, rapit, auctore vi bonorum raptorum non erit conveniendus.

XXXVI.

Subjectum circa quam, sunt res alienæ, mobiles, non verò soli, quæ non rapi, sed invadi dicuntur.

XXXVII.

Oritur ex hoc delicto actio furti nec manifesti in duplum & vi bonorum raptorum quæ est intra annum utilem in quadruplum, post annum in simplum & respectu simpli rectè dicitur perpetua.

XXXVIII.

Conceditur verò contra raptorem in solidum, contra hæredes non datur: An tamen in id quod locupletiores facti sunt, dari debeat? Et Ulpianus putat ideo prætorem non esse pollicitum in hæredes in id quod ad eos per venit, quia putavit sufficere conditionem.

XXXIX.

Estque hæc actio mixta, quia non solum ei pœna inest, sicut in actione furti, sed etiam rei persecutio & competit omnibus quorum inter est, rem per vim non esse ablatam.

Hodiè

XL:

Hodiè verò ex constitutione Caroli V. capitalis est & gladio punitur.

XLI.

Succedit jam tertia privati delicti species, Damnum injuriâ datum. Sed appellatione damni variè usi fuerint Romani. Sumpserunt n. modò pro qualicumque patrimonij deminutione, ut Furtum, Rapina, modò pro eo quod à servo datum domino ignorante, vel invito, quod ipsum propriè concernit actiones noxales, modò deniq; pro eo, quod pauperies quadrupedis dicitur.

XLII.

In hoc verò contextu damnum accipimus non pro eo, quod à re mobili inanimata contingit, cujus proprius locus ad signatur in obligationibus ex quasi delicto descendit, sed pro damno injuriâ dato, quod propriè coercetur L. Aquilia, propterea quod plebs Romana Aquilio Tribuno interrogante hanc legem tulerit, ut eadè succurratur ijs, qui injustè patiuntur damna ab alijs illata.

XLIII.

Quod est delictum, quo quis dolo, culpâ, injuriâ servum vel quadrupedem occidit, vulneravit, vel res ejus ussit, læsit, aut rupit.

XLIV.

Injuriam autem hic non, ut in injuriarum actione contumeliam quandam, sed quod non jure fit, accipimus.

XLV.

Culpam intelligimus etiã levissimam, sive quid fiat sciente aut volente ipso, qui damnum dat, sive incuria aut culpa tantum, utpote negligentia fortè suâ aut imperitia.

XLVI.

Hinc si Medicus servum alicujus occiderit, quia malè eum secuerit, aut perperam ei medicamentum dederit, pro hoc damno re-
compensando conveniendus erit.

XLVII.

Causa efficiens ergò est dolus & culpa. Undè furiosi, infantes

tes & impuberes, qui doli capaces non sunt, damnum dantes in hoc L. Aquilæ crimen non incidunt.

XLVIII.

Materia consistit in tribus hujus legis capitibus, quæ olim in usu fuerunt, quorum primum agit de eo, qui alienum hominem aut servum aut quadrupedem, quæ pecudum numero sit, occidit & in hoc primo capite agitur de ijs animalibus, quæ congregata pascuntur, ad excludenda ea, quæ pecudum numero non sunt.

XLIX.

Secundum caput legis Aquilæ ab aulâ recessit & in desuetudinem abiit, sed in eo quidam opinantur actum fuisse de servo corrupto. Verum verius est, in eo actum fuisse de illa damni datione, si quis aliquam utilitatem, quam aliquis esset percepturus, interceptisset,

L.

Tertium caput legis Aquilæ verò agit de læsione rerum quamcunque præter hominem & pecudem occisos, puta si quis alteri damnum faxit, quod offerit, ruperit injuria.

LI.

Ad formam pertinet læsio servis alienis aut brutis animalibus aut alijs rebus illata. Si igitur præceptor oculum discipuli læserit, aut etiam planè ipsius incuriâ perfoderit vel auditû ejus abstulerit, hoc casu lege Aquilia conveniendus erit, levis enim duntaxat castigatio concessa est docenti,

LII.

Finis versatur circa evidentissimam convenientiam & discrepantiam primi capitis cum hoc tertio. Convenientia in eo consistit, quòd utrobique dolus & aliqua culpa etiâ levissima præstetur, casus verò fortuitus & vis magna excusetur. Differentia verò consistit in damni æstimatione: In illo enim attenditur, quantum res intra annum continuum plurimi valuit, in hoc verò, quanti res in diebus triginta proximis plurimi fuerit & hoc ideo, in primo enim capite majus & gravius; in hoc verò minus damnus versatur, atque

B

minus

minus delinquitur; plus enim est occidere, quam vulnerare, plus
item est occidere mansuetæ, quam feræ naturæ animantia.

LIII.

Effectus concernit actionem legis Aquiliæ; Ea; perhibetur
esse vel civilis vel prætoria, illa vel directa vel utilis.

LIV.

Prioris generis est actio directa, quæ ex ipsis verbis L. Aquiliæ
expressis competit soli domino, adversus eum, qui corpore suo
proprio damnum dedit in corpus.

LV.

Posterioris est actio in factum, quæ competit, quando nec cor-
pore, neq; in corpus sed alio modo damnum datum est.

LVI.

Utilis ex interpretatione JCrorum convenit iis omnibus, qui-
bus aliquod jus in re constitutum est vel quorum alioquin inter-
est, adversus eum, qui non corpore suo aut manu; sed occasionem
damni in corpus præbuit alterius.

LVII.

Hinc si quis vulneratus ex intervallo moriatur, ex vulnere
mortuus primariò non censetur: Sed hoc casu adsertioni Medi-
corum, suasu nostrorum interpretum, standum est, an ex vulnere
instituto, an verò aliâ adventitiâ causâ vulneratus decesserit.

LVIII.

Item si plures percusserint unum & ipse ex unico lethali vul-
nere moriatur, omnes qui percussere, de homicidio criminaliter
teneri, si de industriâ vel ex proposito ad occidendum convené-
runt: Si verò non, sed casu ad inter necionem sit percussus, omnes
civiliter teneri, nisi homicidam ex numero deligent.

LIX.

Restat quarta & ultima delictorum species: Injuria. Sumi-
tur

etur autem nomen injuriæ bifariam generaliter & strictè. In generali significato dicitur omne id, quod non jure fit. Strictè verò & specificè usurpatur vel pro damno dato, culpa, sive dolo vel pro iniquitate, vel injustitia judicantis, quæ græcis dicitur *adikia* & pro contumelia à contemnendo dicta.

LX.

Estque delictum seu maleficium privatum dolo malo contumeliosè illatum, ad corporis dignitatis, famæque læsionem tendens.

LXI.

Causa efficiens est adfectus & dolus injuriandi: Ubi ergò dolus non est, non potest dici facta injuria: Veluti in impuberibus & furiosis & in ijs, qui nimiam præcipitata animi commotione, quid injuriosum fecerunt, aut dixerunt, si modò sedatâ ira facti se pænitere ostendant, [culpamque de precentur & dictum revocent. Si verò adhuc perseverent dolus adest, & animus injuriandi; daturq; adversus illos injuriarum actio.

LXII.

Sic Ebrius injuriam inferre non dicitur, quoad verbales injurias, si modo facti cum pæniteat post discussam vinolentiam, in realibus verò eum non excusandum fore putamus.

LXIII.

Materia versatur circa corpus, dignitatem, honorem, æstimationem & famam læsam.

LXIV.

Forma consistit in animo injuriandi, qui fit vel RE vel VERBIS. Re, quoties manus inferuntur, & alio quovis facto contumelia quis adficitur, idque dupliciter contingit vel in corpus vel extrâ corpus.

LXV.

In corpus, cum quis pulsatur, verberatur, aut stuprum alicui inferitur. Extrâ corpus cum citrà corporis sui odiosam tractationem

honem facto quodam despicitur. Hocque vel picturâ vel habitu,
gestu, aliq; quovis actu fieri arbitramur.

LXVI.

Verbis irrogatur injuria, quoties non manus inferuntur, sed
saltem convicium fit: hocque dupliciter accidit: vel voce, cum
verba, quæ natura sua sunt injuriosa in aliquem jaciuntur, ut si
quis furem, latronem, homicidam quem dixerit.

LXVII.

Hincis, qui honoris præfatione seu protestatione, videlicet,
Salvo tuo honore mentiris ad aliquem dixerit ab injuriarû actione
non existit immunis; protestatio enim actui contraria nihil ope-
ratur.

LXVIII.

Secus verò est, si laceffitus & ad iram commotus honoris con-
servandi gratia injuriam retorfit, & in continenti mentiri mentigen-
tem dixerit, tum enim injuriarum actio ipso jure nulla est.

LXIX.

In judicio quoq; criminali aliquem accusans nec probans,
actione injuriarum conveniendus erit.

LXX.

Scripto verò injuria committitur, cum verba injuriosa non ore
proferuntur, sed quovis etiam modo dolosè scribantur, quò in spe-
cie pertinet libellus famosus.

LXXI.

Est a. famosus libellus, (qui vulgò Pasquillus vocatur) scri-
ptura diffamatoria quoquo modo verbis intelligentibus expressa.

LXXII.

Planè si quis libello dato vel principi vel alicui, famam alic-
nam infectatus fuerit, injuriarum agi posse Papinianus ait.

LXXIII.

Ex hoc autem delicto convenitur non tantum auctor & fabri-
cator

actor famosi libelli, sed & is, qui ejusmodi libellum emendum vel vendendum curavit, aut inventum non statim corrumpit, sed divulgavit.

LXXIV.

Paritur autem quis injuriam non solum directo, sed etiam per alias personas, veluti si uxor, liberi, servi & qui bona fide nobis serviunt, contumelia afficiuntur, inq; contumeliam nostri pulsantur, hi n. omnes spectant ad nos, nostramq; existimationem, si qua eis sit injuria, qui vel potestati nostræ vel adfectui nostro subjecti sunt.

LXXV.

Finis injuriæ est, ut corpus, dignitas, vel fama alicujus contumelia afficiatur. Hinc duplex est injuria atrox alia, alia levis; habitio videlicet respectu personæ tam facientis, quam patientis; tam loci, quam temporis & deniq; facti ipsius.

LXXVI.

Effectus deniq; injuriarum est actio civilis & criminalis. Civiliter agitur, cum actor mediante juramento, injuriæ maculam extimat, sibiq; pœnam, salvo tamen moderamine judicis adjudicari petit, & huic ad similis est actio Palinodiæ.

LXXVII.

At verò si REUS conventus solvendo non sit, pœnam pecuniariam in corporalem à judice converti posse, omnino concludimus.

LXXVIII.

Criminaliter verò, cum nihil parti præstari, sed pœnam corporalem; aut pecuniariam fisco applicandam, decerni petitur.

LXXIX.

Ejusmodi autem pœnam arbitrariam, ad mortem usq; naturalem extendere posse judicem cæteris paribus adfirmandum censemus.

B ;

Hiscæ

LXXX.

Hiscæ verò actionibus tenentur non solum faciens injuriam, sed etiam non faciens, qui videlicet istam dolosè mandavit.

LXXXI.

Tollitur deniq; injuriarum actio dissimulatione, si quis eam non statim ad animum revocet: Lapsu temporis etiam præteritione unius anni, excepta actione ex L. Cornelia & denique cum cuncta morte solvantur, utriusq; obitu tam ejus, qui fecit, quam qui passus est injuriam.

LXXXII.

Annus item non à tempore illatæ injuriæ, sed à tempore scientiæ currere incipit, hoc est, non continuus sed utilis censetur.

LXXXIII.

Undè concludendum, injuriarum actionem neq; hæredibus, nec in hæredes dari, nisi lis cum defuncto contestata sit.

LXXXIV.

Atque hæc de privatorum delictorum materia publicæ disquisitioni veritatis indagandæ gratiâ pro tempore subjecisse sufficiat, Numerum thesium claudat hæc sequens quæstio ex dubijs maxima: Utrum liceat de privatis delictis pacisci, vel transigere?

FINIS.

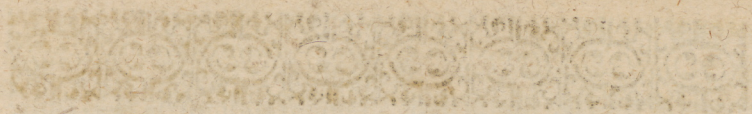
Literis & moribus præstantissimo Virojuveni,
Dn. DANIELI ZANGERO, commensali & amico
suo oculissimo accinit

Millo hominum mentes, nec sensu vivitur uno.
In variasq; rapit partes sua quemq; voluntas.
Sunt alij quos in Nymphas vesana libido
Pellicie elumbes, urensq; Erycina medullas:
Sunt alij dolium quævis Baccho frangere noctes
Cura est; sunt alij contra quos fulgida Martis
Castra jurant, laudant sub ferro cernere vitam.

At tu divini florentia castra secutus
Furis, præ cunctis Themidos tibi Diæ palastra
Arrisit, sacraq; vias lustrare latentes
Justitia placuit, nec non dissolvere tricas
Mens tibi sola fuit, legum dignoscere sensum
Exemplo patris, cujus vestigia laudis
Sedaris, Sacram Themidos dum ritè palastram
Intras, mensq; tibi nodos distindere legum.

Eja age, macte animi, ZANGERE volumina juris
Fortiter enoda, doctaq; ligamina mente
Solve Sophistarum. Non MARTIS campus at ARTIS:
Armorum fulgor procul hinc, procul absit Achilles,
Bartolus accedat, Baldo comitatus Jason
Quævis cum cereabis, legumq; enigmata solves
Perge ita præfixam studiosè attingere metam
Digna brabeja feres, reddens certissima jura.

Theodorus Varmejer Osnaburg:
Westphalus.

[The text on this page is extremely faint and illegible, appearing as ghosting or bleed-through from the reverse side of the paper. It seems to contain several paragraphs of text, possibly including a title or a list of items.]

Literis & moribus præstantissimo Viro
 Dn. DANIELI ZANGERO, com
 suo oculissimo accinit

Millo hominum mentes, nec sensu vivitur u
 In variasq; rapit partes sua quemq; volum
 Sunt alij quos in Nymphas vesana libido
 Pellicit elumbes, urensq; Erycina medullas:
 Sunt alij dotium quæis Baccho frangere noct
 Cura est; sunt alij contra quos fulgida M
 Castra jurant, laudant sub ferro cernere vit
 Atq; tu divini florentia castra secutus
 Furis, præ cunctis Themidos tibi Diæ palastra
 Arrisit, sacræq; vias lustrare latentes
 Justitia placuit, nec non dissolvere tricas
 Mens tibi sola fuit, legum dignoscere sensum
 Exemplo patris, cujus vestigia laudis
 Soletis, Sacram Themidos dum ritè palastram
 Intras, mensq; tibi nodos disindere legum.
 Eja age, matæ animi, ZANGERE vo
 Fortiter enoda, doctaq; ligamina mente
 Solve Sophistarum. Non MARTIS campus
 Armorum fulgor procul hinc, procul absit Achil
 Bartolus accedat, Baldo comitatus Jason
 Quæis cum certabis, legumq; enigmata solves
 Perge ita præfixam studiis attingere metam
 Digna brabeja feres, reddens certissima jura.

Theodorus Varm
 West

